

WATERVLEERMUIS foto - Zomer Bruijn Landgoed Vollenhoven foto - Archief Het Utrechts Landschap

Natuur verbinden en behouden

Nederland heeft veel mooie natuur. Die ligt echter verspreid door het hele land. Er zijn grote en kleine gebieden, onderling zoveel mogelijk verbonden door stroken natuur of landschap met weinig barrières. Deze stroken noemen we ecologische verbindingzones. Zo ontstaat een netwerk van natuur: de Ecologische Hoofdstructuur. Hierdoor kunnen dieren over grotere afstanden trekken waarheen ze willen. Uitwisseling tussen verschillende groepen dieren is belangrijk voor een gezonde en flexibele natuur.

Helaas is veel natuur zover versnipperd dat zelfs over kortere afstanden geen trek meer mogelijk is. Snelwegen, woonwijken en bedrijventerreinen vormen blokkades voor dieren zoals egels, reeën en hazen, die zich willen verplaatsen naar andere natuurgebieden. En als er nog belangrijke verbindingzones zijn waar dieren gebruik van kunnen maken om andere natuurgebieden te bereiken, staan deze vaak onder druk van stedelijke uitbreiding.

Ecologische verbindingzones zijn niet altijd direct te herkennen als je in de natuur bent. Daarvoor moet je op grotere schaal kijken, naar de omliggende gebieden en de aan- of afwezigheid van mogelijke andere verbindingen. Dan beseft je waarom juist dat éne stukje natuur zo bijzonder is. En feitelijk onmisbaar. Er hoeven niet eens zeldzame planten te groeien of bijzondere dieren te leven, het hoeft er alleen maar te zijn... En dat is juist vaak het probleem.

Zo'n situatie doet zich voor tussen De Bilt, Utrecht, Zeist, Bunnik, Odijk en Driebergen. Hier ligt de landgoederenzone van Groenraven-Oost. De belangrijkste - en lokaal de énië - verbinding tussen enerzijds Vechtplassen-gebied / Noorderpark / noordelijke deel van de Heuvelrug en anderzijds Kromme Rijngebied / zuidelijk deel van de Heuvelrug. Deze verbinding is op zijn smalst nog maar één kilometer breed! Aan alle kanten door bebouwing ingeklemd en constant het risico lopend door nieuwe plannen verder te worden aangetast. Om dat te voorkomen, om het belang van dit bijzondere gebied een grotere bekendheid te geven en er een nog betere verbindingzone van te maken, hebben veel natuurorganisaties en beheerders de handen in elkaar geslagen. Allemaal onderschrijven ze het belang van dit stukje natuur voor de hele omgeving en de noodzaak om het te behouden en te versterken. ■

De deelgebieden in vogelvlucht

1] Landgoed Vollenhoven is doorsneden door de A28. Ten noorden ervan ligt het landhuis met zijn parklandschap en grienden. In 2006 zijn de gronden ten zuiden van de A28 langs de Bisschopsweg ingericht voor de natuur. Hier komt het nieuwe Landgoed 'Klein Vollenhoven' met drie landhuizen. Met een wandelkaart wordt ook dit deel van Vollenhoven opengesteld voor publiek. Het weiland ernaast richting de sportvelden is voor natuur en landschap van belang.

2] Het wildviaduct A28 is in 1999 definitief erkend als faunapassage in het gebied tussen enerzijds Vechtplassengebied / Noorderpark / noordelijk deel van de Heuvelrug en anderzijds Kromme Rijngebied / zuidelijk deel van de Heuvelrug. Het wildviaduct en de directe omgeving zijn ingericht als een natte en droge faunapassage. Diverse bosjes en poelen werden aangelegd en de Biltse Grift stroomt weer door de passage heen. Het gebied is niet toegankelijk voor publiek. Uit een onderzoek van Rijkswaterstaat uit 2000 blijkt dat dit wildviaduct de best functionerende faunapassage in de Provincie Utrecht is! De Werkgroep Faunapassages Zeist Zuid-West organiseert in overleg met Rijkswaterstaat twee keer per jaar een publieks-excursie naar het wildviaduct.

3] Sportvelden aan de rand van het buitengebied vormen een goede buffer tussen verstedelijkt gebied en natuur. De velden worden intensief gebruikt, maar er vindt geen dagelijkse verstoring plaats richting het buitengebied. Het aangrenzende weiland is van belang voor natuur en landschap.

4] Op landgoed Oostbroek ligt de belangrijkste aansluiting tussen het wildviaduct en het Kromme Rijngebied. Het Utrechts Landschap is eigenaar van het landgoed. Oostbroek is voor een deel toegankelijk voor publiek. In dit deel ligt onder andere een oude, weer uitgegraven meander van de Rijn en er is een moeraspad. Om ook een rustgebied voor de dieren te behouden is de zone grenzend aan de Biltse Grift/Bisschopsweg niet opengesteld voor publiek.

5] De Lage Grond, vroeger behorend bij Niënhof, is gelegen tussen de Biltse Grift en de Nieuwe Haksuwetering. Hier zijn in het kader van het Landinrichtingsplan Groenraven-Oost agrarische gronden verworven ten behoeve van natuurontwikkeling. Uitvoering van het inrichtingsplan moet de natuurfunctie van dit kleine gebied versterken en veilig stellen. Door de afwisseling van grienden, hakhoutbosjes en landbouwgrond is dit een belangrijk leef-, rust- en trekgebied voor alle dieren die hier van oorsprong leven.

6] Landgoed Niënhof grenst aan een natuurontwikkelingsgebied langs de Kromme Rijn. Vanuit het Informatiecentrum op het landgoed vertrekken de vaartochten van Het Utrechts Landschap over deze rivier. De wandelroute op het landgoed voert langs

Vechtplassengebied/Noorderpark

een uitgegraven oude arm van de Rijn, die ook op Oostbroek weer zichtbaar is gemaakt. Beide locaties zijn tot aardkundig monument bestempeld. Eén keer per maand is er onder begeleiding van Het Utrechts Landschap een excursie mogelijk.

7] Het gebied tussen Nieuwe Haksuwetering en Koelaan. Ook hier afwisseling van landbouwgrond, grienden en hakhoutbosjes. Er is een ecologische samenhang met het aangrenzende landgoed Niënhof. De beheerdersbruggetjes over de Nieuwe Haksuwetering worden door de dieren als faunapassage gebruikt. De Nieuwe Haksuwetering voert afvalwater van de rioolwaterzuiveringen van De Bilt en Zeist af. Maatregelen moeten ervoor zorgen dat het kwelwater in het gebied niet gemengd wordt met dit afvalwater. Ook hier wordt de herinrichting van Groenraven-Oost gerealiseerd. Dit overwegend agrarische gebied functioneert als leef- rust- en trekgebied, waarbij de bosjes dienen als stapstenen tijdens de trekperiode. Extra beplanting zou wenselijk zijn.

8] Golfbaan De Brakel in Bunnik. Deze golfbaan heeft een dubbel functie: golfbaan én natuurontwikkeling. Door de ligging langs de Kromme Rijn maakt de baan deel uit van deze belangrijke natte ecologische verbinding. Het golfterrein is een belangrijk foerageergebied voor ree en haas vanuit Wulperhorst. Door de aanplant van bosjes is zelfs meer schuilgelegenheid ontstaan dan vroeger, toen het nog agrarisch gebied was. Door middel van inventarisaties wordt de natuurontwikkeling gevolgd. De golfbaan is alleen voor de golfers toegankelijk.

9] Landgoed Wulperhorst behoort tot de Groene Driehoek van Zeist. Eigenaren zijn Staatsbosbeheer en Het Utrechts Landschap. Wulperhorst wordt doorsneden door de spoorlijn Utrecht-Arnhem. Over de spoorlijn liggen twee vaste oversteekpunten van reeën. Belangrijk is dat de spoorlijn voor hen passeerbaar blijft. In 2004 is het militaire kamp en asielzoekerscentrum dat op het noordelijke deel van het landgoed aanwezig was afgebroken en het park opnieuw ingericht. Door het weghalen van hekken en de nieuwe aanplant is de oude trekroute van reeën tussen Wulperhorst en Blikkenburg hersteld. Er is een wandelroute tussen de Tiendweg en de Kromme Rijn.

Kwelnatuur in Blikkenburg

Tussen Wulperhorst-Zuid en Rijnwijk-Zuid kan de faunaroute versterkt worden door aanplant van bosjes.

10] Blikkenburg. Het park van de buitenplaats Blikkenburg heeft vele oude bomen. Het natuurgebied Blikkenburg bestaat uit moeras, poelen, oude hakhoutbosjes, een populierenbos en een nat schraalgrasland. In dit kwelgebied zijn onder andere de waterviolier en de buitenplaats zijn niet toegankelijk; wel zijn er twee lanen tussen Blikkenburg en Wulperhorst.

11] Landgoed Schoonoord met Bunsingweide. Landgoed Schoonoord bestaat uit een landgoedpark en de lager gelegen landerijen de Bunsing (1820). De scholengemeenschap Schoonoord ligt binnen de vijvers van het parkdeel. Met de komst van het kantoor van het Wereld Natuur Fonds is in 2008 de restauratie van het landgoedpark uitgevoerd. Het parkgedeelte is vrij toegankelijk. Een boekje over het park is verkrijgbaar

bij het WNF-kantoor. De lager gelegen landerijen 'De Bunzing' zijn in 2009 ingericht voor de natuur. Het is een belangrijk kwelgebied. Een nieuw wandelpad langs de Blikkenburgervaart wordt aangelegd. Het Utrechts Landschap beheert park en landerijen.

12] Buitenplaatszone Dribergseweg. Hier liggen voor de faunaoversteek grote blokkades. Langs de noordzijde zijn in de parken veel zorginstellingen, kantoren en de scholengemeenschap 'De Breul' gevestigd. Het hekwerk van de school staat haaks op de fauna-verbinding met Heidestein. Het spoor doorsnijdt diverse natuurgebieden. Herstel van de ecologische verbinding tussen het Kromme Rijngebied en de Zuidelijke Heuvelrug is van groot belang. Voor het publiek zijn de parken Hoog Beek en Royen, Molenbosch, Heerewegen en De Breul vrij toegankelijk.

13] Landgoed Rijnwijk. Landgoed Rijnwijk wordt doorsneden door zowel de spoorlijn Utrecht-Arnhem als de A12. Het is een belangrijk kwelgebied. Met de verbreding van de A12 wordt ook de faunaverbinding tussen Rijnwijk en Hooge Woerd hersteld: nabij de Odijkerweg komt onder de A12 een nieuwe faunatunnel. Het natuurverlies door de verbreding van de A12 is in 2008 deels gecompenseerd met nieuwe natuurgebieden: nabij de nieuwe faunatunnel A12 en langs de Kromme Rijn. De veilige oversteek van dieren over de Odijkerweg is een aandachtspunt. Rijnwijk is opengesteld voor publiek.

14] Hooge Woerd bestaat uit grienden, hakhoutbossen en landbouwgronden. Hooge Woerd is de schakel naar het Langbroekerweteringgebied en het Kromme Rijngebied. Landinrichting Groenraven-Oost zal de natuurfunctie van het gebied versterken en veilig stellen.

Ligging van het werkgebied in de bredere omgeving

Langbroekerwetering-Kromme Rijngebied